

Gespeeld gesprek

'Gezocht: vrouwen die willen bidden om wat voor reden dan ook.'
Theatergroep Zero speelt het vierdelige feuilleton *Het gebed*, waarin een aantal vrouwen op zoek gaat naar een nieuwe manier van bidden.

Zjuul Burgering als Anne Jans, die in 1555 op de Dam als heks werd verbrand.

Het gebed zal het komende half jaar op verschillende locaties in Amsterdam worden opgevoerd. Het eerste deel 'Inleiding tot het gebed', zal te zien zijn in de kamers van hotel De Filosoof.

Hotelpersoneel leidt het publiek rond door de verduisterde gangen en trappenhallen van het hotel. Een receptioniste die grote gelijkenis vertoont met de 'echte' receptioniste van De Filosoof ontvangt net het publiek, als buiten een oorverdovend motorgeronk aanzwelt. De Hell's Angels, acht vrouwen in leren motorpakken, stormen binnen en zoeken hun weg naar de kamers. Later blijken het de beschermengelen te zijn van de solo-spelers. 'Want beschermengel in deze tijd is een zwaar beroep, *it's a hell of a job*, niet geschikt voor zoetige witte engeltjes', vertelt Emily Kocken, de regisseuse.

Knuffelvarken

In de eerste kamer toont een filmpje Anne Jans, een vrouw die in 1555 als heks op de Dam is verbrand. Daarna komt de actrice, Zjuul Burgering, die ook in het filmpje te zien is *live* in actie. In een flodderige groene jurk, met losse piekharen, speelt ze een moderne wicca-

heks. Op rituele wijze schenkt ze thee in voor het publiek. Het hakmes waarmee ze de thee roert, verradt dat ze iets van zin is. Schalen vuur herinneren aan de heksenverbranding op de Dam. Van alle kanten wordt haar 'heks, heks, heks' toegesist.

Angstig kijkt ze om zich heen, maar dan breekt ze los in een onbedaarde schaterlach die enkele minuten aanhoudt. Dan gaat de lach over in een wilde dans binnen een pentagram van varkentjes. De varkentjes staan symbool voor Harry, haar echtgenoot; iets waar de toeschouwer zelf jammer genoeg niet op zal komen. Alleen haar beschermengel, de dwarsfluitist, kan de heks tot zichzelf brengen. Uitgeput zoekt de heks troost bij het middelste knuffelvarken, maar het opwindbare ding brengt slechts een schril ratelend geluid voort. Ze voert hem af – bant Harry uit haar leven – met het hakmes in haar hand. Achter de schermen klinkt een doodscreet. De ober geeft het sein dat het tijd is om de kamer te verlaten.

Ook in de andere kamers worden korte solo's gespeeld. Elk personage heeft een muzikant als beschermengel. In het volgende deel, dat eind februari te zien zal zijn in de Tichelkerk, ontmoeten de ver-

schillende personages elkaar bij de eerste gebedsbijeenkomst. De beschermengelen vormen dan het orkest van de nachtmis. Uitgangspunt voor ieder personage is een historische vrouw die de actrices zelf hebben uitgekozen. De actrices hebben een vertaalslag naar deze tijd gemaakt. Onder de historische identificatiefiguren bevinden zich opvallend veel mysticae: Hadewijch, Teresia van Avila, Hildegard van Bingen en Catharina van Siena, maar ook Anastasia, de enig overlevende dochter van de Tsaar, Madame Bovary en de danseres Isadora Duncan komen in fragmenten tot leven.

Het boek *De innerlijke ervaring* van de filosoof Georges Bataille was de grootste inspiratiebron voor de regisseuse. Bataille liet zich op zijn beurt inspireren door de mystiek. Kocken: 'Bataille laat de filosofie ontsporen door iets proberen te beschrijven wat zich niet laat beschrijven. Om dezelfde reden ben ik aan de slag gegaan met multidisciplinair theater. Met taal of muziek alleen kon ik niet uit de voeten.'

Helderheid

Bataille schrijft fragmentarisch, vanuit een besef dat in 'een tijd waarin God dood is' (Nietzsche) er geen zekerheden meer bestaan. Vanuit deze leegte probeert hij een grenservaring te traceren die hij een sacrale betekenis geeft. Evenals Bataille balanceert *Het gebed* op de rand van geloof en ongelooft. Er wordt letterlijk gespeeld met religieuze thema's. De reden waarom de vrouwen elkaar ontmoeten, is dat ze vastgelopen zijn in het gebed. Kocken: 'Bidden vind ik ongehoord fascinerend. Het heeft allerlei functies. Je zit in je eentje, concentreert je, je vraagt iets aan God, zoekt hulp. Bidden gaf me vroeger – toen ik nog heel religieus was – een soort helderheid. Maar de hamvraag is natuurlijk: Gebeurt daar wat mee? Word ik gehoord? Met wie praat ik eigenlijk? Nu denk ik: je creëert het geloof zelf, maar daarom is het nog niet minder waar.'

Enkele thema's van Bataille komen terug in het theaterstuk. Kocken: 'Iedere actrice heb ik de opdracht gegeven een lach in de solo te verwerken. Hoe een personage lacht, zegt alles, drukt uit hoe iemand is. Dit is een belangrijk thema bij Bataille.'

Alle hoofdrolspelers zijn vrouwen. Kocken: 'Historische vrouwen krijgen te weinig aandacht. Vrouwen hebben over het algemeen ook minder kansen. Als je kijkt naar theater, dan zijn er minder goede vrouwenrollen dan mannenrollen.' Kocken heeft daarom Stichting Theater Zero opgericht waarvan *Het gebed* het eerste project is. De stichting ontwikkelt theater dat bijdraagt aan een bewustwordingsproces in historisch, spiritueel, emancipatoir en theateraal opzicht. Het volgende project is weer een vrouwenproject; een schoolvoorstelling over anorexia en boulimia, die op scholen gespeeld gaat worden.

Anne van Voorthuizen

'Inleiding tot het gebed', 26, 27 en 28 november in hotel De Filosoof, Anna van de Vondelstraat 6, Amsterdam. Aanvang: 20.00 uur. f 15,- per deel, passepartout f 75,-. Reserveren: 020-6129226.